

Життєвий шлях Феодосія Гнатовича Антонюка

Минулого року в с. Межиріч на 83 році життя відійшов у вічність Антонюк Феодосій Гнатович – лікар, краєзнавець, книголюб, який протягом півстоліття старався допомогти людям ліками, порадами, добрим словом.

Батько Феодосія Гнатовича, уродженець с. Завидів Антонюк Гнат Федорович 1895 р. н., пристав у приймаки до жительки с. Межирічі Ярмольчук Ганни Дмитрівни 1898 р. н. Під час одруження молодята були сиротами. В господарстві подружжя було мало орної землі, корова. Поселились у старенькій збудованій у „зруб” хатині, де під одним дахом була комора і хлів. Хага була крита соломною з однією житловою кімнатою, ванькіром (кухнею). Підлоги не було, а земляна долівка була підмазана рудою глиною. Їжа готувалася у великій печі, там також випікався хліб, пироги, пампушки. В холодну пору року приміщення опалювалося грубкою.

З часом у подружжя народилося четверо дітей: Марія 1921 р. н., Семен 1924 р. н., Феодосій 1927 р. н., Іван 1929 р. н. Жила родина Антонюків бідно, але дружно. Діти пасли худобу, працювали в полі та на сінокосах, ходили в школу.

За Польщі, в роки польської окупації (1921-1939 рр.) в Межирічі була семирічна школа, навчання в якій велося польською мовою. Були уроки української мови. Уроки релігії для православних дітей читав місцевий священник українською мовою. В ті часи основна маса батьків села на навчання дітей звертали мало уваги. Рахували, що основне заняття в майбутньому їхніх дітей – це землеробство. Сільські діти в школу ходили у повсякденному одязі, в якому пасли худобу, допомагали по господарству. В теплу пору року усі діти ходили босоніж. В ті часи важко було з підручниками, зошитами, на які в батьків завжди не вистачало коштів.

В сім'ї Антонюків всі діти ходили в школу, але семирічну освіту здобули не всі. В 1934 році батьки відвели Феодосія в перший клас. Хлопець мав добру пам'ять та потяг до навчання, яке давалося йому легко. Навчаючись у школі, співав у хорі, декламував вірші, після шкільних занять та в деякі дні робив, як згадував пізніше, „чорну роботу”: орав, скородив землю, вивозив та розкидав гній, полов бур'яни, рубав дрова.

В 1939 році Феодосій закінчив 5 класів польської школи. З приходом у вересні 1939 року „перших советів” (так населення звало першу радянську окупацію) хлопцеві знову довелося йти в 5 клас. В роки радянської окупації в селі була семирічна школа, директором якої була єврейка Штіренберг Мар'яна Менделєєвна. Вона ж викладала математику. До Другої світової війни Феодосій закінчив 6 класів.

З окупацією німцями Острога восени 1941 року в місті відкрилися гімназія і учительська семінарія. В той час було велике національне духовне піднесення. Народ думав і вірив, що німці, як культурна нація, дозволять українцям в роки окупації розвивати свою науку, культуру. Феодосій пішов навчатись у гімназію, але... В грудні 1941 року німецька влада закрила всі навчальні заклади. Прийшлося хлопцеві знову займатися тільки сільським господарством.

Весною 1942 року Феодосію Гнатовичу від німецької влади прийшло повідомлення про призив на роботу в Німеччину. Батьки, та й сам хлопець, не хотіли цього і почали шукати шляхи уникнення призову. В батька в м. Острозі була знайома лікар Цибульська-Захарук Оксана Миколаївна, і вони з сином пішли до неї, щоб та звільнила його від призову на роботу. Натомість Цибульська направила хлопця на курси медичних працівників в м. Острозі, які звільняли його від призову. На курси брали шістнадцятирічних, і Феодосію приписали ще один рік. Курси були в приміщенні сучасної Острозької академії.

Після закінчення навчання деякі дівчата працювали в місцевій лікарні, а Феодосія влаштували санітарним доглядачем у рідному селі. Робота була безоплатною і нетривалою. Знову прийшла повістка про виїзд у Німеччину, і доводилося ховатися від неї до приходу Радянської Армії.

З приходом, як тоді в народі говорили, „других советів” в Острозі відкрилася середня школа № 1, і Феодосій пішов туди на навчання. 12 жовтня 1944 року хлопців 1927 р. н і старших під конвоєм вивели з класів і почали готувати до відправки в діючу армію. Феодосію вдалося втекти з призывного пункту в ліс, де було багато подібних йому. Переховувався по лісах, ярах, у землянках під постійним страхом бути спійманим і засудженим. Так пройшла зима 1944-1945 рр. В роки зими Сталіним Й. В. був виданий указ, що ті, хто з'явиться з повинною, будуть амністовані. В грудні 1945 р. Феодосій Антонюк з своїм товаришем Миколою Глибовичем здалися радянським властям. Хлопців, які не брали участі у збройному опорі (УПА), направили на роботу в лісові промислові господарства вантажити колоди. 10 січня 1946 року хлопців 1927 р. н. призвали в Радянську Армію. Феодосій туди не поїхав через хворобливий стан.

На початку лютого 1946 року Антонюк Феодосій їде у Львів для вступу до медичного технікуму. Прийняли його туди з великим запізненням, але, врахувавши те, що він закінчив медичні курси, його взяли на другий курс. Навчання хлопцеві давалося спочатку важко, бо доводилося надолужувати втрачені місяці навчання. До кінця навчального року Феодосій Гнатович підтягнувся, і його за відмінні успіхи перевели на слідуючий семестр та дали безкоштовну путівку в будинок відпочинку.

Вчитися Феодосію було легко, отримував підвищену стипендію, але постійно боявся органів НКВС, арешту, таборів.

Після закінчення навчання Феодосію дали вільний вибір місця роботи – це був великий привілей. Він вибрав Рівненську область. В обласному управлінні здоров'я йому дали призначення у Вербський район (пізніше об'єднаний з Дебенським) завідуючим фельдшерсько-акушерським пунктом в с. Софіївка. Це – чеська колонія з якої чехів після Другої світової війни примусово відселили на свою історичну батьківщину, а на їхнє місце поселили російських старовірів з Болгарії та українців з Польщі і Чехії. Феодосій Гнатович у Вербському районі працював завідуючим здоровпунктом у Смиському деревообробному комбінаті та одночасно на півставки фельдшером у дільничій лікарні.

У жовтні 1950 року його направили в село Пирятин організувати фельдшерсько-акушерний пункт, в якому працював до січня 1951 року.

Працюючи в селі Судобичі, познайомився з вчителькою української мови Давидовською Ганною Тимофіївною родом з села Дорогоща, Ізяславського району, Хмельницької області. Ганна, після закінчення острозького педагогічного училища, була направлена в Дубнівський район на роботу. В липні 1952 року закохані одружилися.

В серпні 1956 року Антоноук Ф. Г. був переведений до села Новомалин, Острозького району завідучим фельдшерсько-акушерським пунктом.

В серпні 1957 року його перевели на посаду чергового лікаря швидкої медичної допомоги міста Острога. Одночасно працював на 0,5 ставки лікарем при дитячому будинку.

Феодосій Гнатович у різні роки проходив курси підвищення кваліфікації. У жовтні 1958 року призначений анестезіологом хірургічного відділення районної лікарні. Після чергових курсів працював у хірургічному відділенні, а з 1959 року в пологовому будинку. Він володів всіма тогочасними методами наркозу. Робота була важкою, оскільки він був єдиним фахівцем такого профілю у районі. Доводилося працювати ночами, у вихідні і святкові дні під час проведення операцій. Нервова напруга з роками давалася взнаки. Здоров'я постійно погіршувалося. Після виходу на пенсію Феодосій Гнатович ще 10 років працював анестезіологом в центральній районній лікарні. До 50-ти літнього стажу йому не вистачило 2,5 місяці.

Крім роботи в лікарні, брав активну участь в громадському житті села Межиріччя, міста та лікарні Острога, співав у хорі.

Син Віталій та дочка Наталія своїм працелюбством вдалися в батьків.

Феодосій Гнатович у вільний від роботи час любив читати, був постійним покупцем у міській книгарні, мав власну бібліотеку. В ній були

книги про медицину, твори класиків української літератури, праці історичної та краєзнавчої тематики.

Коли в Острозі утворилося краєзнавче товариство „Спадщина”, лікар став його активним членом, брав участь у щорічних краєзнавчих конференціях, публікувався у місцевій пресі. Полею його досліджень було краєзнавство.

В січні 2000 року в Межирічах під керівництвом Миколи Губернюка було організоване краєзнавче товариство, біля витоків якого стояв Антонюк Ф. Г.

Будучи на пенсії та живучи в селі, до Гнатовича постійно приходили односельчани, щоб отримати кваліфіковану пораду з тієї чи іншої хвороби. Він призначав лікування, робив уколи та ставив крапельниці.

Феодосій Гнатович був релігійною людиною. В радянські часи часто їздив в Почаївську Лавру. Після проголошення Україною незалежності ходив в Остріг в церкву Св. Миколая, Київського патріархату. Останні роки життя став парафіянином при Острозькій академії.

У 2002 році тяжка хвороба прикувала його до ліжка. Симптоми цієї хвороби в нього проявлялися раніше, але Феодосій Гнатович не звертав на це уваги. З часом він не зміг рухатись. Силою волі та за допомогою лікарів він став на ноги, але з милицями, маючи трохи здоров'я, виступав на чергових острозьких конференціях, публікувався в міській періодиці. До останнього дня він старався вести активний спосіб життя і зусиллям волі це йому вдавалося.

Література

1. Романчук О. / Межиріцькі краєзнавці // Замкова гора. – 2000. – № 22. – 3 червня. – С. 2
2. Романчук О. Курси медичних сестер в роки окупації // Замкова гора. – 2001. – № 46-17 листопада. – С. 2.
3. Шпізель Р. Нариси з історії медицини Острога. Медик та історик Антонюк Ф. Г. Острог 2005. – С. 245-248.
4. Рукописні спогади Антонюка Ф. Г. // Сімейний архів автора.
5. Спогади Антонюк Г. Т., 1933 р. н. село Межиріч Острозький район. Записані Романчуком О. М. 30 березня 2011 року // Архів автора.